

TEM oppaat ja muut julkaisut • 2024:2 FI

Opas de minimis -tuista

EU:n valtiontukisäännöt

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

*Tämä opas korvaa helmikuussa 2023 julkaistun oppaan:
TEM oppaat ja muut julkaisut 2023:1 FI
Opas de minimis -tuista.*

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työllisyys- ja toimivat markkinat
PL 32, 00023 Valtioneuvosto
Puh. 029 516 001
www.tem.fi

TEM oppaat ja muut julkaisut 2024:2 FI
ISSN 2342-7922 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-327-897-4

Suunnittelu ja taitto: TEM, viestintäyksikkö 9/2024

Sisällys

Johdanto	3
1 EU:n valtiontukisäännöt ja menettelyt	4
1.1 De minimis -tuen määritelmä ja tuen myöntäjän muistilista	6
2 Minkälaiseen toimintaan voidaan myöntää de minimis -tukea?	7
2.1 Yhden yrityksen määritelmä	7
3 Minkälaiseen toimintaan ei voida myöntää de minimis -tukea?	11
4 De minimis -tuen myöntämisen kriteerit ja niiden varmistaminen.....	13
4.1 Mitä tarkoitetaan kolmen vuoden jaksolla?	13
4.2 Tuen määrä ja muoto.....	15
4.2.1 Lainoina myönnetyn de minimis -tuen tukimäärän laskenta.....	17
4.2.2 Takauksina myönnetyn de minimis -tuen määrän laskenta	20
4.2.3 Pääomapanoksina ja riskirahoituksena myönnetyn de minimis -tuen laskenta	23
4.2.4 Tuen määrän laskenta eräissä erityistilanteissa	23
4.2.5 Rahoituksen välittäjät	23
5 Miten de minimis -tukea käytännössä myönnetään?	26
5.1 De minimis -tuen seuranta ja tukea saaneiden yritysten kilpailijoiden oikeusturva	27
5.2 De minimis -tuen kasautuminen	28
5.3 EU:n rakennerahastovarot ja de minimis -tuki	29
6 Vaihtoehtoiset tavat myöntää valtiontukea: yleinen ryhmäpoikkeusasetus ja ennakkoilmoitusmenettely	30
Liite 1	
Markkinaehtoiset takausmaksut (safe harbour -maksut) pk-yritysten takausten tukielementtien laskentaan	33
Liite 2	
Oppaassa käytettyjä käsitteitä.....	34

Johdanto

EU:n valtiontukisäännöt koskevat tilanteita, joissa julkinen sektori – esimerkiksi valtio, kunta, hyvinvointialue tai kuntayhtymä – myöntää yritykselle tai toimialalle suoraa tukea tai muuta taloudellista etua. Valtiontukivalvonnan pääsääntönä on, että uudesta tuesta tai tukisuunnitelmasta tulee ilmoittaa Euroopan komissiolle ennakoon eikä tukea saa laittaa täytäntöön ennen komission hyväksyntää.

Hallinnollisesti kevyt tapa huomioida EU:n valtiontukisäännöt on myöntää tuki vähämerkityksistä eli ns. de minimis -tukea¹ koskevan säännön perusteella. Säännön mukaan enintään 300 000 euron tuki, joka myönnetään yritykselle kolmen vuoden kuluessa, on merkitykseltään niin vähäistä, ettei siitä tarvitse tehdä ennakoilmoitusta komissiolle. De minimis -tuista ei tarvitse myöskään jälkikäteen raportoida komissiolle tai kansallisille viranomaisille.

Tämän oppaan tarkoituksena on antaa tukea myöntäville viranomaisille selkeä kuva de minimis -tuesta tukimuotona ja käytännönläheistä apua tukipäätöksen valmistelemisen tueksi. Oppaassa rajaudutaan tarkastelemaan ns. yleistä de minimis -tukiasetusta², joka tuli voimaan 1.1.2024 lukien. Oppaassa ei esitellä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla sovellettavia de minimis -tukia, joita koskevat erilliset säännöt³ eikä myöskään yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin (SGEI) myönnettävää de minimis -tukea⁴.

Käytännössä de minimis -tuen myöntäminen edellyttää tukiviranomaiselta tiettyjen menettelytapojen noudattamista ja siten perehtyneisyyttä muun muassa tukimäärän laskentatapoihin sekä EU:n valtiontukisääntöjen peruskäsitteisiin. Oppaassa kuvataan aluksi EU:n valtiontukisääntöjen kattamaa kokonaisuutta yleisesti ja de minimis -asetuksen soveltamisalaa sekä käsitellään lyhyesti yrityksen käsitettä EU-oikeudessa. Tämän jälkeen käsitellään de minimis -tuen myöntämisen kriteerejä ja havainnollistetaan esimerkkien avulla de minimis -tuen määrän laskentatapoja eri tukimuotojen osalta. Lopuksi tarkastellaan käytännön menettelytapoja, joita noudattamalla de minimis -tukea myönnetään yrityksille.

De minimis -muotoisia tukia yrityksille myöntävät Suomessa esimerkiksi Finnvera, Business Finland ja ELY-keskukset. Tietoa yritysten rahoitusmahdollisuuksista löytyy Oma Yritys-Suomi -verkkopalvelusta (<https://oma.yrityssuomi.fi/>).

Opas toimii yleisenä tausta-aineistona EU:n valtiontukisäännöissä ja de minimis -asetuksen soveltamisessa, eikä se ole tukiviranomaisia sitova ohje. Tukea myönnettäessä on aina selvitettävä tukeen sovellettavien säännösten alkuperäinen sisältö. Vastuu tukitoimenpiteen EU:n valtiontukisääntöjen mukaisuudesta kuuluu aina tuen myöntävälle viranomaiselle. Oppaassa käytetyt käsitteet on selitetty liitteessä 2.

¹ Ks. Komission asetus (EU) N:o 2023/2831

² Ks. Komission asetus (EU) N:o 2023/2831

³ Ks. Komission asetus (EU) N:o 1408/2013 ja komission asetus (EU) N:o 717/2014

⁴ Ks. Komission asetus (EU) N:o 2023/2832

1 EU:n valtiontukisäännöt ja menettelyt

Yrityksille myönnettäviä julkisia tukia koskevat periaatteet on määritelty EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107–109 artikloissa. Käsite ”valtiontuki” eroaa yleiskielessä sille annetusta merkityksestä monessa suhteessa, sillä käsite kattaa kaikki rahoitusmuodoltaan varsin moninaiset julkisen sektorin toimenpiteet, joilla tuetaan yrityksen taloudellista tilannetta. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla suorien avustusten ohella muun muassa valikoivat verohelpotukset, ehdoiltaan edulliset lainat ja takaukset, alihintainen vuokra tai vaikkapa toimenpiteet, joilla lievennetään maksuja, jotka yritykset tavanomaisesti joutuvat maksamaan (esim. vapautukset sosiaaliturvamaksuista tai muista veronluonteisista maksuista).

Toimenpiteen katsominen valtiontueksi edellyttää käytännössä seuraavien neljän tunnusmerkin täyttymistä (SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohta):

- **Julkisia varoja (esim. valtion, kuntien tai kuntayhtymien varoja) kanavoidaan yrityksiin/ taloudelliseen toimintaan**
- **Taloudellinen etu⁵ on valikoiva, eli tuki kohdistuu vain tiettyyn yritykseen tai tiettyihin yrityksiin (esimerkiksi jollekin alalle tai alueelle)⁶**
- **Toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua (kilpailuvaikutuskriteeri)⁷**
- **Toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (kauppavaikutuskriteeri)**

Nämä kriteerit täyttävien tukitoimenpiteiden valvonta on keskeinen osa EU:n kilpailupolitiikkaa, jonka tavoitteena on taata sisämarkkinoiden häiriötön toiminta. Euroopan komissio valvoo valtiontukia, sillä perusteettomien julkisten tukien antaminen voi johtaa monenlaisiin kilpailun vääristymiin (esim. alalle tulon esteiden kasvaminen, suuri markkinavoima) ja sitä kautta edelleen korkeampiin kuluttajahintoihin. Vuosien saatossa komissio on laatinut laajan säännösten tukitoimenpiteistä, jotka ovat sallittuja, koska ne tukevat EU:n yhteisen edun mukaista tavoitetta⁸.

Valtiontukisääntöjen ja niihin liittyvien menettelytapojen tarkoituksena onkin taata yrityksille tasaveroiset toimintaedellytykset sekä välttää jäsenmaiden keskinäinen kilpailu omaa tuotantoa suosivilla julkisilla tuilla. Valtiontukien valvonta perustuu lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden **ilmoitusmenettelyyn** (SEUT 108 artikla 3 kohta), jonka mukaan tuelle on saatava komission hyväksyntä ennen sen täytäntöönpanoa. Ennakoilmoitusvelvollisuudesta on kui-

⁵ Jos kyseessä on julkisen sektorin (ml. kuntien) suorittama täysin markkinaehtoinen toimenpide (samoin ehdoin kuin yksityinen toimija olisi tehnyt), ei toimenpidettä yleensä katsota tueksi.

⁶ Toimenpide katsotaan tyypillisesti valikoivaksi, jos tuen myöntävällä viranomaisella on tuen suhteen harkintavaltaa. Sen sijaan yleisiä toimenpiteitä ei pidetä valtiontukena. Yleisiksi toimenpiteiksi katsotaan mm. yleinen verokannan lasku tai maksuhelpotukset kaikille yrityksille niiden koosta, sijainnista tai alasta riippumatta.

⁷ Kilpailu- ja kauppavaikutuskriteerit täyttyvät käytännössä aina, kun tuen määrä ylittää 300 000 euroa kolmen vuoden aikana tai muuta de minimis -asetuksen ehtoa ei noudateta.

⁸ Tällaisia tavoitteita ovat mm. epäedullisessa asemassa olevien alueiden kehittäminen, tutkimus- ja kehitystyön tukeminen sekä ympäristön suojelun ja koulutuksen edistäminen.

tenkin kaksi merkittävää poikkeusta: ns. yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiset tuet⁹ sekä vähämerkityksinen eli de minimis -tuki.

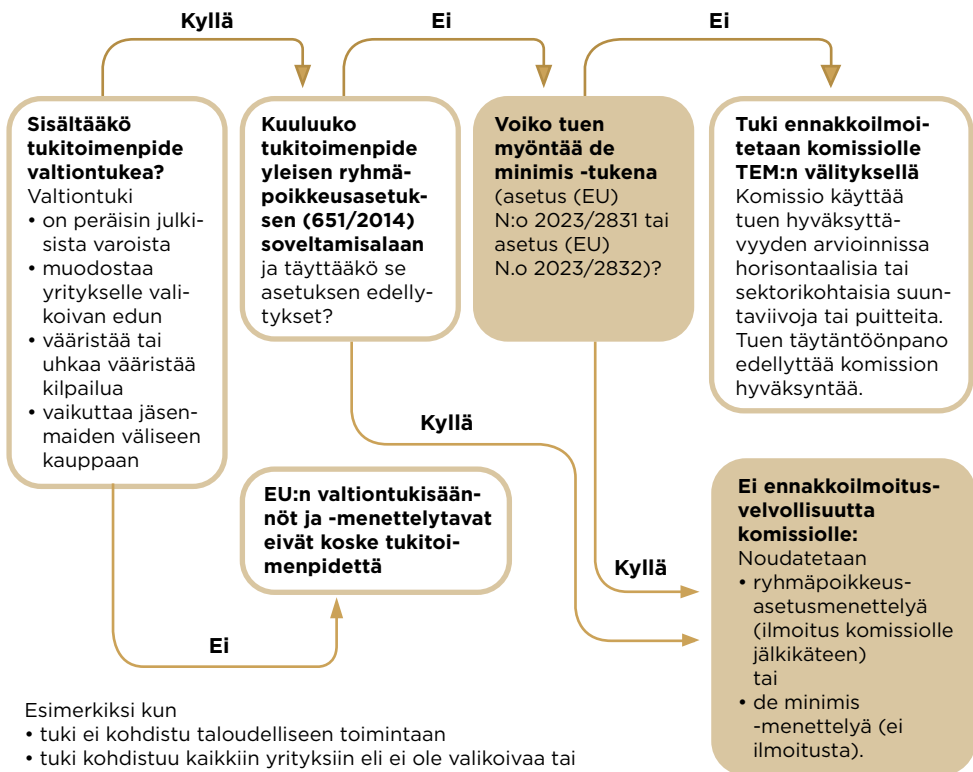
Jos viranomainen arvioi, että suunniteltu tukitoimenpide täyttää kaikki edellä luetellut neljä valtiontuen kriteeriä, on tuen täytäntöönpanossa noudatettava yhtä seuraavista menettelytapoista valtiontukien myöntämiseksi:

- **ennakkoilmoitus komissiolle**
- **de minimis -tuki tai**
- **ryhmäpoikkeusasetusmenettely (jälkikäteen ilmoitus komissiolle)**

Jos tuki otetaan käyttöön ilman tilanteeseen soveltuvan menettelyn noudattamista, tuki on lähtökohtaisesti laiton ja se voidaan joutua perimään korkoineen takaisin tuen saajalta. Kuviossa 1 on havainnollistettu tukea myöntävän viranomaisen näkökulmasta EU:n valtiontukimenettelytapoja.

Kuvio 1.

EU:n valtiontukia koskevat menettelyt pähkinänkuoressa¹⁰:
Onko tukitoimenpide tarpeen ilmoittaa komissiolle?

Esimerkiksi kun

- tuki ei kohdistu taloudelliseen toimintaan
- tuki kohdistuu kaikkiin yrityksiin eli ei ole valikoivaa tai
- toimenpide on markkinaehtoinen

⁹ Ks. Komission asetus (EU) N:o 651/2014.

¹⁰ Kuviossa ei ole huomioitu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla sovellettavia valtiontukisääntöjä.

Kuviossa esitetyn ohella komissiolle ei tarvitse tehdä ennakkoilmoitusta, jos toimenpide koskee yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista (SGEI) maksettavaa korvausta komission päätöksen (2012/21/EU) mukaisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriö toimii Suomessa EU:n valtiontukisääntöjen asiantuntijatahona ja koordinaativiranomaisena. Kaikkien viranomaisten valtiontuki-ilmoitukset (tukiohjelmat ja yksittäiset tuet) toimitetaan komissiolle työ- ja elinkeinoministeriön välityksellä sähköisessä tietojärjestelmässä (pl. maa- ja metsätalousministeriö). Lisätietoja ennakkoilmoitusmenettelystä ja ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesta menettelystä saa työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivuilta (www.tem.fi/eu-n-valtiontukisaantely). Maa-, metsä- ja kalatalouden tukien koordinaativiranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriö (<https://mmm.fi/valtiontuot>).

1.1 De minimis -tuen määritelmä ja tuen myöntäjän muistilista

De minimis -tuella tarkoitetaan vähämerkityksistä julkista tukea, jonka määrä on enintään yhteensä 300 000 euroa yhtä yritystä kohden kolmen vuoden ajanjaksolla. Pienten tukien ei katsota vääristävän kilpailua tai vaikuttavan jäsenmaiden väliseen kauppaan, minkä takia ne on vapautettu komissiolle tehtävästä ennakkoilmoitusvelvollisuudesta. Vastaavasti 300 000 euron enimmäismäärän ylittäviä tukia ei voida myöntää de minimis -asetuksen puitteissa, vaan tuki tulee myöntää ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella tai tuesta tulee tehdä ennakkoilmoitus komissiolle.

De minimis -tukea myönnettäessä tukiviranomaisen tärkein hallinnollinen toimenpide liityykin juuri tuen kasautumisen valvontaan eli sen varmistamiseen, ettei tukea myönnetä yli enimmäismäärää. Alle on koottu yhteen seikkoja, joita tukea myönnettäessä tulee huomioida.

1. Selvitä toimiiko tuettava yritys poikkeuksellisella toimialalla, jolla de minimis -tukiraja on pienempi tai jolla de minimis -tukea ei voida lainkaan myöntää (ks. lisätietoja luvut 2 ja 3).
2. Kysy ennen tuen myöntämistä tuen hakijalta kirjallisesti, paljonko kyseinen yritys on saanut eri viranomaisilta eri de minimis -asetusten perusteella myönnettyä tukea kolmen vuoden aikana (ks. lisätietoja luku 5).¹¹
3. Suunnittele oma tukitoimenpide siten, että de minimis -tuen kriteerejä – 300 000 euron enimmäisraja kolmen vuoden ajanjaksolla – noudatetaan. Eri tukimuotoihin (lainat, takaukset) sisältyvän tuen määrän laskentaan on omat sääntönsä (ks. lisätietoja luku 4). Jos suunniteltu tukitoimenpide ylittää de minimis -asetuksen mukaisen enimmäisrajan, selvitä voiko tuen myöntää esimerkiksi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla (ks. luku 6).
4. Ilmoita tukipäätöksessä, että kyseessä on de minimis -tuki, jotta yritys osaa ilmoittaa tiedot muille tukiviranomaisille niitä mahdollisesti myöhemmin kysyttäessä (ks. lisätietoja luku 5). Tallenna ja säilytä tukipäätöstä koskevat tiedot ja asiakirjat 10 vuoden ajan.

¹¹ Ennen 1.1.2024 voimaan astunutta uutta de minimis -asetusta, käytettiin laskentatapana kolmea verovuotta. Tukiviranomaisten tulee huomioida, että 1.1.2024 alkaen laskentatapa on jatkuva, eikä se enää perustu verovuosiin.

2 Minkälaiseen toimintaan voidaan myöntää de minimis -tukea?

De minimis -säännön perusteella tukea voidaan lähtökohtaisesti myöntää kaikille yrityksille. Säännön käytännön soveltamisen kannalta on kuitenkin tärkeää huomata, että tukea saavan **yrityksen käsite** ymmärretään EU-oikeudessa varsin laajasti. Määrittely ei ole sidottu Suomen yhtiölainsäädäntöön tai yritystoiminnan tavoitteisiin (voittoa tavoitteleva tai tavoittelematon). De minimis -asetuksen tarkoittamassa merkityksessä yritys määritellään tahoksi, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, riippumatta sen juridisesta luonteesta tai rahoitustavasta. De minimis -asetuksen mukaisesti yritys voi täten olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Ratkaisevaa on, harjoittaako **organisaatio taloudellista toimintaa, jossa on kyse tavaroiden tai palvelujen tarjoamisesta tietyillä markkinoilla**.¹²

Myös voittoa tavoittelemattomat tai yleishyödylliset tahot kuten yhdistykset, innovaatioväli-täjät (teknologiakeskukset ja yrityshautomot), kunnalliset kehittämisyritykset sekä kolmannen sektorin järjestöt kuuluvat siten EU:n valtiontukisääntöjen ja de minimis -asetuksen piiriin, jos ne harjoittavat taloudellista toimintaa ja jos muut valtiontuen kriteerit täyttyvät. Valtiontukisääntelyn kannalta merkitystä ei ole myöskään sillä, onko toimijan juridinen asema kesken tukikauden muuttunut – esimerkiksi yhdistyksestä yritykseksi – vaan kaikki taloudelliseen toimintaan myönnetty tuki lasketaan de minimis -kiintiöön.

Käytännössä se, harjoittaako tuensaaaja taloudellista toimintaa vai ei, tulee aina arvioida tapauskohtaisesti. Taloudellista toimintaa, johon valtiontukisääntöjä ei sovelleta, ei ole esimerkiksi julkisen sektorin viranomaistoiminta (esim. poliisi, rajavartiolaitos, liikenneturvallisuus), koulutuspalvelujen tarjoaminen (yleinen peruskoulutus ja tutkintoon tähtäävä koulutus) tai tuki yleisen infrastruktuurin rakentamiseen, joka on esteettä kaikkien käytettävissä (vesijohtoverkostot, teiden rakentaminen) ja jota ei ole tarkoitus hyödyntää kaupallisesti.

2.1 Yhden yrityksen määritelmä

Keskeinen de minimis -asetuksen mukaisen yrityksen määritelmään liittyvä seikka on, että de minimis -tuen 300 000 euron yritysraja on enimmäisraja, jota ei saa ylittää ns. yhden yrityksen tasolla. Säännön tarkoituksena on välttää tilanne, jossa tiiviissä sidossuhteissa oleville yrityksille myönnetty de minimis -tuet valuisivat esimerkiksi emoyrityksen hyväksi ja vääristäisivät kilpailua. Enimmäisrajan valvonta yhden yrityksen tasolla edellyttää tuen myöntäjältä tuen saajan omistussuhteiden ja yritysmuodon selvittämistä.

¹² Oikeuskäytännössä vakiintuneen määritelmän mukaisesti taloudelliseksi toiminnaksi katsotaan tavaroiden ja palvelujen tarjoaminen markkinoilla. Ks. Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuen käsitteestä C/2016/2946.

Lähtökohta on, että jos yritys on esimerkiksi enemmistöomistuksen tai muunlaisen määräysvallan kautta sidossuhteessa toiseen yritykseen, tarkastellaan yrityksiä ”yhtenä yrityksenä” de minimis -tukien enimmäismäärän seurannan näkökulmasta. Esimerkiksi **konsernitasolla emo- ja tytäryhtiöitä** (ml. osuuskunnat) käsitellään de minimis -tuen näkökulmasta yhtenä yrityksenä ja niiden saamat tuet lasketaan yhteen. Vastaavasti myös yrityksen eri toimipisteitä käsitellään de minimis -tukea myönnettäessä yhtenä yrityksenä.¹³ Niin sanotut franchise-yritykset katsotaan puolestaan itsenäisiksi tuen saajiksi, joille de minimis -tukea voidaan myöntää erikseen. Jos tuen hakijana on puolestaan välittäjäorganisaatio, joka vain siirtää saamansa tuen eteenpäin saamatta siitä itse taloudellista hyötyä, lasketaan de minimis -tuen määrä jokaiselle tuen lopulliselle saajalle erikseen. Tilanteesta riippuen tuen lopullinen saaja voi olla joko välittäjäorganisaatio tai tuetut yritykset.

Myös luonnollinen henkilö voi joissakin tapauksissa luoda yritysten välille sellaisen sidossuhteen, että niitä sekä henkilöä itseään tarkastellaan ”yhtenä yrityksenä” de minimis -asetuksen kannalta. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sidossuhteen syntyemisessä kahden kumulatiivisen ehdon on täyttyttävä: 1) luonnollisen henkilön täytyy omistaa määräysvaltaan oikeuttava osuus yhtiöstä ja 2) hänen täytyy tosiasiallisesti käyttää tätä määräysvaltaa osallistumalla välittömästi tai välillisesti yhtiön hallintointiin¹⁴. Pelkkä osakkeiden omistaminen tai hankkiminen ei unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan suoraan merkitse taloudellisen toiminnan määritelmän täyttymistä edes tilanteessa, jossa henkilö omistaa enemmistön osakkeista¹⁵.

” Käytännössä se, harjoittaako tuensaaja taloudellista toimintaa vai ei, tulee aina arvioida tapauskohtaisesti.

¹³ Ks. päätös C-382/99 de minimis -säännön tulkinnasta Alankomaissa toimivien huoltamoyritysten osalta.

¹⁴ Ks. asia C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze*, kohta 112.

¹⁵ Ks. päätös C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze*, kohta 111.

Sen sijaan taloudellista toimintaa voi harjoittaa myös kyseisten yritysten osakkeiden omistamisen ja yhtiön hallinnoimisen (määräysvallan käyttämisen) kautta: esimerkiksi määräysvaltaansa käyttävän enemmistöosakkaan katsotaan yleensä harjoittavan taloudellista toimintaa yrityksen kautta. Näin ollen, mikäli luonnollinen henkilö täyttää molemmat edellä mainitut ehdot, hänen ja yhtiön katsotaan yleensä muodostavan ”yhden yrityksen”. Jos kyseinen, taloudellista toimintaa harjoittava luonnollinen henkilö käyttää määräysvaltaa myös muissa yhtiöissä, katsotaan myös nämä yhtiöt yleensä osaksi samaa ”yhtä yritystä”, ja de minimis -tuen enimmäisrajaa tarkastellaan koko ”yhden yrityksen” kokonaisuuden osalta.

De minimis -tuen enimmäisrajan seuranta kohdistuu vain Suomen viranomaisten myöntämiin tukiin. Esimerkiksi konsernin ulkomaisten tytäryhtiöiden muissa EU:n jäsenvaltioissa saamia tukia ei lasketa de minimis -tuen enimmäismäärään Suomen viranomaisten de minimis -tukia myönnettäessä.

Jos de minimis -tukea myönnetään **julkisomisteiselle yritykselle**, tuen kasautumista tarkasteltaessa ei tarvitse ottaa huomioon muiden kyseisen julkisyhteisön omistamien yritysten de minimis -tukia, jos yritysten välillä ei ole muuta sidosta kuin julkinen määräysvalta. Jos esimerkiksi kuntaomisteiselle yhtiölle myönnetään de minimis -tukea, huomioon ei oteta muiden kyseisen kunnan omistamien yhtiöiden saamia de minimis -tukia, elleivät yritykset muodosta ”yhtä yritystä” muun sidossuhteen perusteella (esimerkiksi kuntaomisteisen yrityksen ja sen tytäryrityksen de minimis -tuet lasketaan yhteen). Sellaisten yritysten, joilla ei ole toisiinsa muuta suhdetta kuin se, että niistä jokaisella on suora yhteys samaan julkiseen elimeseen tai samoihin julkisiin elimiin, ei katsota olevan toisiinsa sidoksissa.

Yhden yrityksen määritelmä (de minimis -asetuksen 2 artiklan 2 kohta).

Yritykset katsotaan ”yhdeksi yritykseksi” ja niiden saamat de minimis -tuet lasketaan yhteen, jos yritysten välillä on vähintään yksi seuraavista suhteista:

1. yrityksellä on enemmistö toisen yrityksen osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä;
2. yritys on oikeutettu asettamaan tai erottamaan toisen yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenten enemmistön;
3. yrityksellä on oikeus käyttää määräysvaltaa toisessa yrityksessä tämän kanssa tehdyn sopimuksen taikka tämän perustamiskirjan, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen määräyksen nojalla;
4. toisen yrityksen osakkeenomistajana tai jäsenenä olevan yrityksen hallinnassa on toisen yrityksen muiden osakkeenomistajien tai jäsenten kanssa tehdyn sopimuksen nojalla yksin enemmistö kyseisen yrityksen osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä.

Esimerkki 1:

Luonnollinen henkilö A omistaa 100 % yhtiöistä A Oy ja B Oy. Henkilö A on lisäksi molempien yhtiöiden hallituksen jäsen. Onko yhtiöt A Oy ja B Oy katsottava yhdeksi yritykseksi?

Vastaus:

Koska henkilö A omistaa 100 %:a yhtiöistä A Oy ja B Oy, katsotaan A:n harjoittavan taloudellista toimintaa. Lisäksi A käyttää A Oy:ssä ja B Oy:ssä määräysvaltaa. Näin ollen A Oy ja B Oy voidaan katsoa yhdeksi yritykseksi.

Esimerkki 2:

Yhtiö A Oy omistaa enemmistön yhtiön B Oy:n osakkeista. Yhtiö A Oy ja yhtiö X Oy ovat tehneet osakassopimuksen, jonka mukaan A Oy ei käytä määräysvaltaa B Oy:ssä (sopimus siirtää äänioikeudet ja nimitysoikeudet X Oy:lle. Voidaanko A Oy:n X Oy:n välinen sopimus ottaa huomioon A Oy ja B Oy:n välisen yhden yrityksen määritelmässä?

Vastaus:

A Oy:n ja X Oy:n välistä sopimusta ei voida ottaa huomioon. A Oy ja B Oy ovat osa samaa yritystä de minimis -asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a -alakohdan mukaisesti. Määräysvallan siirtävästä sopimuksesta huolimatta yhtiöt A Oy ja B Oy katsotaan yhdeksi yritykseksi A Oy:n enemmistöomistuksen perusteella. Vaikka A Oy on siirtänyt äänioikeutensa ja muut nimitysoikeutensa X Oy:lle, niin tämä ei poista sitä, että A Oy:lla on de minimis -asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a -alakohdan tarkoittama enemmistöomistus B Oy:stä. Jos A Oy:n ja X Oy:n välinen sopimus irtisanotaan, A Oy saa jälleen täyden määräysvallan koskien yhtiötä B Oy. Mikäli sopimus huomioitaisiin, yhtä yritystä koskevia sääntöjä voitaisiin kiertää tekemällä väliaikaisia sopimuksia, joilla siirrettäisiin tiettyjen valtuuksien käyttö.

Esimerkki 3:

*Koulutusalan yritys hakee de minimis -tukea hankkeeseen, jonka tavoitteena on tarjota alueen yrityksille koulutuspalveluja osaamisen kehittämiseksi. * Hankkeeseen osallistuu useita yrityksiä, jotka maksavat koulutuspalvelujen tuottajalle korvausta saamistaan palveluista.*

Miten arvioidaan de minimis -tuen määrä koulutuspalvelujen tuottajan ja hankkeeseen osallistuneiden yritysten kohdalla?

Vastaus:

Valtiontukiarviointi on tämänkaltaisessa hankkeessa tehtävä aina kahdella tasolla. Toimenpide voi tuottaa 1) suoraa taloudellista etua tuen vastaanottavalle yritykselle ja/tai 2) välillistä etua koulutuspalveluihin osallistuville yrityksille. Jos koulutuspalveluyritys on pelkästään välittäjä, joka kanavoi saamansa tuen täysimääräisesti eteenpäin, de minimis -tarkastelua ei tarvitse tehdä sen osalta. Jos taas yritys saa tuella taloudellisen edun, valtiontukisäännöt soveltuvat ja tuki tulee myöntää de minimis -tukena.

Koulutuksiin osallistuvien kohdeyritysten osalta keskeistä on vastaavasti tarkastella, saako yritys tuella sellaista etua, joka parantaa sen taloudellista asemaa. Esimerkkitapauksessa de minimis -tuen määrä määräytyy lähtökohtaisesti koulutuksen markkinahinnan ja yrityksiltä perityn hinnan erotuksena. Jos yritykset maksavat koulutukseen osallistumisesta markkinaperusteisen maksun, ei toimenpide tule valtiontukisääntöjen piiriin.

**Esimerkissä on oletettu, että sekä koulutusyritys että koulutukseen osallistuvat yritykset harjoittavat taloudellista toimintaa, eli niiden toiminta tulee EU:n valtiontukisääntöjen piiriin. Myös esimerkiksi oppilaitokset voidaan katsoa yrityksiksi, jos ne tarjoavat markkinointikoulutusta yrityksille. Tilanteessa, jossa tuensaaja ei harjoita taloudellista toimintaa, ei de minimis -tukitarkastelua luonnollisesti tarvitse sen osalta tehdä.*

3 Minkälaiseen toimintaan ei voida myöntää de minimis -tukea?

Poikkeukset de minimis -säännön soveltamisalasta koskevat pääosin toimialoja, joilla toimii paljon pieniä yrityksiä ja joilla vähäininkin julkinen tuki voi vääristää kilpailua. Tämän takia niillä sovelletaan matalampaa de minimis -enimmäismäärää ja erillisiä de minimis -asetuksia.

Toimialat, joilla sovelletaan pienempää de minimis -rajaa:

1. Kalastuksen ja vesiviljelyn ala¹⁶:

de minimis -tuen enimmäismäärä on 30 000 euroa kolmen verovuoden aikana.

2. Maataloustuotteiden alkutuotanto¹⁷:

de minimis -tuen enimmäismäärä on 20 000 euroa kolmen verovuoden aikana.

Toimialat, joilla toimiville yrityksille de minimis -tukea ei voida lainkaan myöntää:

3. Viennin edistäminen tai vientimääriin liittyvä tuki:

Esimerkkejä tästä ovat tuki jakeluverkon perustamiseen ja toimintaan sekä vientiin ja markkinointiin tai muihin vientitoimintaan liittyvien juoksevien kustannusten tuki EU-jäsenvaltioissa tai unionin ulkopuolella. Tukea voi näiden rajoitusten puitteissa kuitenkin myöntää myös vientiä harjoittavalle yritykselle. Oleellista on yksilöidä tuen käyttötarkoitus tiettyyn investointiin ja muuhun juoksevaan kustannuserään ilman, että tuelle asetetaan muita yrityksen normaalia liiketoimintaa rajoittavia ehtoja.

4. tuki toimintaan, jolla suositetaan kotimaisia tuotteita tuontituotteiden kustannuksella

5. tuki vaikeuksissa oleville yritykselle:

jos tuki myönnetään lainan tai takauksen muodossa.¹⁸ Sen sijaan muita tukia, esimerkiksi suoria avustuksia, voidaan lähtökohtaisesti myöntää de minimis -tukena myös vaikeuksissa olevalle yritykselle.

¹⁶ Ks. komission asetukset (EU) N:o 717/2014, EUVL L 190, 28.6.2014. 300 000 euron enimmäismäärää sovelletaan kuitenkin kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostuksen ja markkinoille saattamisen alalla tietyin edellytyksin. Yrityskohtaisen enimmäismäärän lisäksi kalatalouden de minimis -asetuksessa sovelletaan jäsenvaltiokohtaista enimmäismäärää.

¹⁷ Ks. komission asetukset (EU) N:o 1408/2013, EUVL L 352, 24.12.2013. 300 000 euron enimmäismäärää sovelletaan kuitenkin maataloustuotteiden jalostuksen ja markkinoille saattamisen alalla tietyin edellytyksin. Yrityskohtaisen enimmäismäärän lisäksi maatalouden de minimis -asetuksessa sovelletaan jäsenvaltiokohtaista enimmäismäärää, joka on kansallisesti jaettu Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välillä.

¹⁸ Lainaa tai takausta myönnettäessä tukea myöntävän viranomaisen on aina varmistettava, onko tuensaaja vaikeuksissa oleva yritys de minimis -asetuksen tarkoittamassa merkityksessä. Käytännössä tukea myöntävän viranomaisen on varmistettava, onko yritys asetettu yrityssaneeraus- tai konkurssimenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi tai täyttääkö yritys lainsäädännön edellytykset ko. menettelyyn asettamiselle velkojien pyynnöstä. Jos tuki myönnetään suuryritykselle, tuen myöntävän viranomaisen on lisäksi varmistettava, että tuensaajan taloudellinen tilanne vastaa vähintään luottoluokitusta B-.

Jos tukea myönnetään yritykselle, joka toimii toimialalla, johon de minimis -asetusta ei sovelleta sekä myös alalla, jolle voidaan myöntää yleistä de minimis -tukea, tuen myöntämisen edellytyksenä on, että em. ”rajoitusten alaiset toimialat” eivät hyödy yleisestä de minimis -tuesta. Tämä tulee käytännössä varmistaa asianmukaisesti esimerkiksi toimintojen tai kustannusten eriyttämisellä. Samaa periaatetta kustannusten eriyttämisestä tulee soveltaa myös, jos yritys toimii alalla, jolla sovelletaan alhaisempia vähämerkityksisen tuen enimmäismääriä.

Esimerkki 4:

Missä tilanteessa maatalousyrittäjille voidaan myöntää tukea 300 000 euron de minimis -katon mukaisesti?

Vastaus:

Maatalouden alan oma de minimis -sääntö ja 20 000 euron tukikatto koskevat vain maataloustuotteiden alkutuotantoa ja valmistamista (esim. viljankorjuu, munien pakkaaminen jne.) Yleisen 300 000 euron de minimis -rajan piiriin kuuluu sitä vastoin esimerkiksi matkailuala, metsätalous, metsistä ja muualta luonnosta kerättävät marjat ja luonnon luonnontuotteet sekä maataloustuotteiden että kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostus ja markkinoille saattaminen. Komissio on määritellyt, että maatalousyrittäjän alkumyynti tilalta asiakkaille katsotaan markkinoille saattamiseksi, jos se tapahtuu erillisessä sille varatussa rakennuksessa. Tuen myöntäjän tulee arvioida tapauskohtaisesti, onko toiminta alkutuotantoa vai ei. Jos yrittäjä saa tukea molempien de minimis -asetusten nojalla, tukien yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää 300 000 euroa kolmen vuoden aikana.

4 De minimis -tuen myöntämisen kriteerit ja niiden varmistaminen

De minimis -tuen myöntämistä koskevat kriteerit on sidottu tuen myöntämisen ajankohtaan ja tuen enimmäismäärään: tukea voidaan myöntää enintään 300 000 euroa yhdelle yritykselle kolmen vuoden aikana. Viranomaisen on de minimis -tukea koskevien menettelyjen (ks. luku 5) avulla varmistuttava siitä, että näitä tukikriteerejä noudatetaan. Käytännössä tukea myöntävän viranomaisen on pyydettävä yritykseltä selvitys aikaisemmin myönnettyistä tukimääristä sekä vastaavasti ilmoitettava yritykselle myönnetyn de minimis -tuen määrä. Näiden menettelyjen noudattaminen edellyttää viranomaiselta mm. eri tukimuotojen tukimääriin liittyvien laskenta-
tapojen tuntemusta. Seuraavassa tarkastellaan lähemmin muun muassa näitä seikkoja.

4.1 Mitä tarkoitetaan kolmen vuoden jaksolla?

De minimis -tukea myönnettäessä tukiviranomaisen on määritettävä yritykselle kolmen vuoden ajanjaksolla myönnetyn de minimis -tuen määrä sen varmistamiseksi, ettei tuki ylitä 300 000 euroa. Huomioon otettavaa kolmen vuoden ajanjaksoa arvioidaan jatkuvasti. Jokaisen uuden vähämerkityksisen tuen myöntämisen yhteydessä on otettava huomioon kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana myönnetyn vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä. Koska de minimis -tuen määritelmä on ajassa liikkuva käsite, tilaa de minimis -kiintiöstä voi vapautua jatkuvasti riippuen tuen myöntämisaikajankohdasta.

Esimerkki 5:

Viranomaisen harkitsee suoran avustuksen myöntämistä 15.1.2024 yritykselle, joten viranomaisen on otettava huomioon kaikki yrityksen saamat vähämerkitykselliset tuet ajalta 15.1.2021–15.1.2024

”Tuen kokonaismäärää tarkasteltaessa otetaan huomioon kaikki kansallisten, alueellisten tai paikallisten viranomaisten myöntämät julkiset tuet.

” De minimis -tukea voidaan myöntää enintään 300 000 euroa yhdelle yritykselle kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana.

4.2 Tuen määrä ja muoto

Tukiviranomaisen on pystyttävä laskemaan etukäteen tarkasti **tukitoimenpiteeseen sisältyvän tuen määrä**, jotta tarkasteltavaa 300 000 euron raja-arvoa voidaan seurata. Tässä tarkastelussa otetaan huomioon kaikki kansallisten, alueellisten tai paikallisten viranomaisten myöntämät de minimis -tuet. Myös jäsenvaltion myöntämä EU-varoista osin tai kokonaan peräisin oleva de minimis -tukena myönnetty rahoitus huomioidaan de minimis -tuen kumulaatiossa. **Euroopan komission keskitetysti hallinnoimaa rahoitusta, johon jäsenvaltiolla ei ole määräysvaltaa, ei huomioida de minimis -kiintiössä** (esimerkiksi Horisontti 2020 -innovaatio-ohjelma ja pk-yritysten COSME -ohjelma).

Tuen enimmäismäärässä huomioidaan de minimis -tuet eri muodoissa.¹⁹ Vaikka tyypillisin tukimuoto lieenee suora avustus, on syytä huomata, että esimerkiksi markkinahintaa alempi hinnoittelu (esimerkiksi alihintainen kiinteistön vuokra tai myyntihinta), ehdoiltaan edulliset lainat tai takaukset, valikoivat verohelpotukset tai vaikkapa vapautus sosiaaliturvamuksista kuuluvat tuen käsitteen piiriin. De minimis -asetusta sovelletaan vain ns. läpinäkyviin tukimuotoihin. Tuki on läpinäkyvää, kun sille on mahdollista laskea tarkka tukimäärä (ns. bruttoavustusekvivalentti) tarvitsematta tehdä riskinarviointia. Läpinäkyviä tukimuotoja ovat esimerkiksi suorat avustukset sekä lainat ja takaukset tietyn edellytyksin. Sitä vastoin esimerkiksi pääomapanoksista koostuvaa tukea tai oman pääoman ehtoista riskirahoitusta ei katsota lähtökohtaisesti läpinäkyväksi tueksi, ellei pääomapanoksen määrä jää alle de minimis -rajan, sillä tuen myöntämishetkellä ei voida luotettavasti arvioida, tuottaako sijoitus voittoa vai menetetäänkö se mahdollisesti kokonaan.

¹⁹ Tämänkaltaisia vähemmän ilmeisiä valtiontuen muotoja ovat esimerkiksi alihinnoiteltu kiinteistön vuokra tai myyntihinta, ylinhinnoiteltu muu kauppahinta, yksinoikeus infrastruktuuriin tai normaalista poikkeava infrastruktuuri, vapautus tai kevennys velvoitteista, mm. jätevesimaksualueennus, viranomaisen ostositoumus, toimeksianto tai hankinta ilman kilpailuttamista.

De minimis -tuen laskemisen pääsäännöt

1. Suorat avustukset

Tuen määrä on avustuksen määrä. Jos avustus maksetaan useassa erässä, tuen määrä lasketaan lähtökohtaisesti diskonttaamalla avustuserät tuen myöntämishetken arvoon.

2. Lainat

- a. Bruttoavustusekvivalentti on laskettu tuen myöntämisen aikaan sovellettavan viitekoron perusteella (markkinakoron ja yrityksen maksaman koron erotus diskontattuna lainan myöntämishetkeen).
- b. Tuen määrä on laskettu komission määrittämän yksinkertaistetun laskentamenetelmän avulla (asetuksen 4 artiklan 3 kohta b -alakohta).

3. Takaukset

- a. Tuen määrä lasketaan markkinahintaisen takausmaksun (ns. safe harbour -maksu) ja alennetun takausmaksun erotuksena (asetuksen 4 artiklan 6 kohta c -alakohta).
- b. Tuen määrä on laskettu komission määrittämän yksinkertaistetun laskentamenetelmän avulla (asetuksen 4 artiklan 6 kohta b -alakohta).

4. Rahoituksen välittäjät:

jos vähämerkityksinen tuki kanavoidaan rahoituksen välittäjien kautta, jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseiset välittäjät eivät saa valtiontukea. Tämä voidaan tehdä siten, että i) valtion takauksista hyötyviä rahoituksen välittäjiä vaaditaan maksamaan markkinaehtoinen takausmaksu tai ii) mahdollinen etu siirretään täysimääräisesti lopullisille edunsaajille taikka iii) noudatetaan vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää ja muita de minimis -asetuksen edellytyksiä myös välittäjien tasolla.

5. Pääomapanokset, riskipääomasijoitukset ja oman pääoman ehtoinen/luonteinen riskirahoitus

Lasketaan kokonaisuudessaan tueksi.

Vastaavasti muiden tuki-instrumenttien kohdalla (esim. verotuet) tuki katsotaan läpinäkyväksi vain, jos tukiehdossa on määritetty selvä yläraja, jolla varmistetaan, ettei enimmäisrajaa ylitetä.

De minimis -kynnysarvoa tarkasteltaessa tuen määrä ilmaistaan ns. bruttoavustusekvivalenttina. Yksinkertaisemmillaan yhdessä erässä maksettavan avustuksen määrä on sama kuin tuen bruttomäärä. Jos tukea **ei myönnetä avustuksena (esimerkiksi lainat, takaukset, markkinahintaa alhaisemmat vuokrat) tai se maksetaan useammassa erässä**, tuen määrä diskontataan myöntämishetken arvoon käyttäen hyväksi komission asettamaa viitekorkoa.²⁰ Tuen laskennassa käytettävät luvut ilmaistaan bruttomäärinä, ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä.

²⁰ Komissio julkaisee tiedon voimassaolevasta viitekorosta verkkosivuillaan osoitteessa: https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/reference-discount-rates-and-recovery-interest-rates/reference-and-discount-rates_en

4.2.1 Lainoina myönnetyn de minimis -tuen tukimäärän laskenta

Jos viranomainen myöntää yritykselle lainaa markkinahintaa alhaisemmalla korolla, markkinakoron ja yrityksen maksaman koron erotus muodostaa tuensaajalle korkotuen. Lainoihin sisältyvän tuen määrä lasketaan markkinakoron ja lainan todellisen koron välisenä erotuksena siten, että lainan vuotuiset maksuerät diskontataan tuen myöntämishetken arvoonsa. Yksinkertaistetusti tämä tarkoittaa alla kuvattua laskutoimenpidettä, jossa laskelman ensimmäiset termit vastaavat ensimmäisen vuoden tuen määrää nykyrahassa, toinen termi toisen vuoden tukielementtiä jne. Näiden termien summa on siten yrityksen saaman korkohyödyn nykyarvo ja tuen määrä.

Tuen määrä =

$$\text{Lainamäärä} \times \frac{\text{Korkohyöty}}{(1+\text{Diskonttokorko})} + \text{Lainamäärä} \times \frac{\text{Korkohyöty}}{(1+\text{Diskonttokorko})} + \text{Lainamäärä} \times \frac{\text{Korkohyöty}}{(1+\text{Diskonttokorko})}$$

Käytännössä lainan tuen määrä lasketaan vertaamalla yrityksen maksamaa korkoa markkinakorkoon tai, jos sitä ei ole saatavilla, komission verkkosivuillaan julkaisemaan viitekorkoon, joka on ollut voimassa lainan myöntämishetkellä. Jos markkinakorko on tiedossa (esim. hankkeessa, jossa on vastaavassa riskiasemassa oleva yksityinen rahoituslaitos mukana), sitä voidaan sellaisenaan hyödyntää referenssinä tukimäärän laskennassa.

Komission määrittämään vertailukorkoon lisätään yrityksen luottoluokituksesta ja vakuuksista riippuva riskilisa **taulukon 1** mukaisesti. Luottoluokituksen ei tarvitse olla virallisen kansainvälisen luottoluokittajan arvio, vaan se voi perustua kotimaisen lainantajapankin omaan luokitukseen. Lähtökohtaisesti uusiin yrityksiin sovelletaan vähintään neljän prosentin riskipreemiota.

Komission määrittämä vertailukorko on markkinakoron oletusarvo. Jos vastaavanlaisia transaktioita on yleensä toteutettu komission vertailukorkoa matalampaan/korkeampaan hintaan, ei komission viitekorko ole välttämättä asianmukainen markkinatilanteen referenssi.²¹

Jos kyse on lyhytaikaisesta lainasta, de minimis -tuen määrä voidaan määrittää myös yksinkertaistetusti ilman nykyarvolaskelmaa lainan enimmäiskeston ja -määrän avulla (asetuksen 4 artiklan 3 b -kohta). Tuen määrän katsotaan olevan de minimis -tuen enimmäismäärä eli 300 000 euroa, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: 1) laina on suojattu vakuudella, joka kattaa vähintään 50 % lainasta, ja 2) lainan määrä on joko 1 500 000 euroa viiden vuoden aikana tai 750 000 euroa kymmenen vuoden aikana. Jos lainan määrä on näitä määriä pienempi tai se myönnetään alle viideksi tai kymmeneksi vuodeksi, lainan bruttoavustusekvivalentti lasketaan vastaavana suhteellisenä osuutena de minimis -asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa vahvistetusta asianomaisesta enimmäismäärästä.

²¹ Ks. lisätietoja komission viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta EUVL C14, 19.1.2008.

Taulukko 1.

Lainojen tukielementin määrittämisessä käytettävät luottokelpoisuusluokat ja vakuustaso peruspisteinä (100 peruspistettä on 1 %).

Yrityksen luottoluokitus	Vakuudet, tappio-osuus		
	Hyvät enintään 30 %	Tavanomaiset 31-59 %	Heikot yli 60 %
Erittäin hyvä (AAA-A)	60	75	100
Hyvä (BBB)	75	100	220
Tyydyttävä (BB)	100	220	400
Heikko (B)	220	400	650
Huono / Yritys taloudellisissa vaikeuksissa (CCC tai huonompi)	400	650	1 000

Esimerkki 6:

Tukimäärän laskeminen markkinakoron ja lainan todellisen koron välisenä erotuksena:

Viranomainen harkitsee miljoonan euron lainan myöntämistä yritykselle tammikuussa 2024 korottomana viiden vuoden ajaksi. Yrityksen luottoluokitus on tyydyttävä ja vakuustaso on tavanomainen. Yritys lyhentää lainaa 200 000 euroa vuodessa ilman lyhennysvapaita vuosia.

Voiko lainan myöntää de minimis -säännön puitteissa, kun yritys on ilmoituksensa mukaan aiemmin jo saanut 120 000 euron arvosta de minimis -tukea?

- 1) **Määritä viitekorko (referenssikorko + riskilisa)**
(oletus: sovellettavaa markkinakorkoa ei tiedetä).

- Selvitä komission verkkosivuilta lainan myöntöhetkellä voimassa oleva Suomea koskeva referenssikorko => 4,11 %
(korko tammikuussa 2024)*
- Kartoita yrityksen luottoluokitusta ja vakuustasoa vastaava **riskilisa** (edellisen sivun taulukon 1 perusteella). Esimerkkiyrityksen tapauksessa (luottoluokitus tyydyttävä, vakuustaso tavanomainen) viitekorkoon lisättävä preemio on 220 peruspistettä eli 2,2 %. Peruspisteellä tarkoitetaan prosenttiyksikön sadasosaa. Lainan markkinaehtoinen viitekorko on näin ollen 6,31 % (2,2 % + 4,11 %) ja yrityksen lainasta saama korkohyöty siten 6,31 % (6,31 % - 0,0 %), koska laina myönnettiin yritykselle korottomana).*

2) Laske lainan tukielementti diskonttaamalla tuki myöntämishetken arvoonsa.

Diskonttokorkona käytetään komission vahvistamaa referenssikorkoa, johon on lisätty 100 peruspistettä eli 1 %. Tuen määrän laskenta tapahtuu seuraavasti:

Vuosi	Tukielementin laskenta	Tukielementti
1. Vuosi	$(100\ 000 \cdot 0,0631) / 1,0511$	60 032,35 €
2. Vuosi	$(800\ 000 \cdot 0,0631) / 1,0511^2$	45 691,06 €
3. Vuosi	$(600\ 000 \cdot 0,0631) / 1,0511^3$	32 602,32 €
4. Vuosi	$(400\ 000 \cdot 0,0631) / 1,0511^4$	20 678,22 €
5. Vuosi	$(200\ 000 \cdot 0,0631) / 1,0511^5$	9 836,46 €
Tuen määrä		168 840,4 €
Aikaisempi de minimis -tuki		120 000,00

Yrityksen saama de minimis -tuki yhteensä

288 840,42 €

Vastaus:

Laskelmasta ilmenee, että yritykselle myönnetyn lainan yhteenlaskettu tukielementti on 168 840,4 euroa ja yritys on näin saanut yhteensä de minimis -tukia eri viranomaisilta **288,840,42 euroa**. De minimis -tuen enimmäisraja on 300 000 euroa, joten viranomainen voi siten myöntää yritykselle kyseisen lainan de minimis -tukena, sillä 300 000 euron tukikatto ei ylitä.

HUOM! Jos lainaan **sisältyy** lyhennysvapaita jaksoja, tulee ne ottaa huomioon laskelmassa. Lyhennysvapaa jakso tarkoittaa käytännössä tukimäärän kasvamista.

Taulukko 2.

Lyhennysvapaan vuoden vaikutus tukimäärään

Vuosi	Tukielementin laskenta	Tukielementti
1. Vuosi	$(1000\ 000 \cdot 0,0264) / 1,0511$	60 032,35 €
2. Vuosi lyhennysvapaa	$(1000\ 000 \cdot 0,0264) / 1,0511^2$	57 113,83 €
3. Vuosi	$(750\ 000 \cdot 0,0631) / 1,0511^3$	40 752,90 €
4. Vuosi	$(500\ 000 \cdot 0,0631) / 1,0511^4$	25 847,78 €
5. Vuosi	$(250\ 000 \cdot 0,0631) / 1,0511^5$	12 295,58 €

Lainatuki yhteensä

196 042,44 €

Esimerkki 7

Lainan tukimäärän laskeminen komission määrittämän yksinkertaistetun laskentamenetelmän avulla:

Viranomaisen harkitsee 750 000 euron lainan myöntämistä yritykselle korottomana neljän vuoden ajaksi. Lainan vakuudet kattavat 60 % lainasta.

Voiko lainan myöntää de minimis -säännön puitteissa, kun yritys on ilmoituksensa mukaan aiemmin jo saanut 120 000 euron arvosta de minimis -tukea?

Yksinkertaistettua laskentamenetelmää voidaan käyttää, jos laina on suojattu vähintään 50 % lainasta kattavalla vakuudella ja jos lainan määrä on maksimissaan 1 500 000 euroa viiden vuoden aikana tai 750 000 euroa kymmenen vuoden aikana. Lainan brutto-avustusekvivalentti lasketaan vastaavanlaisena suhteellisenä osuutena 300 000 euron enimmäismäärästä seuraavalla kaavalla:

$$\frac{\text{Lainan määrä}}{1\,500\,000} \times \frac{\text{Laina-aika}}{5} \times 300\,000$$

➔ $\frac{750\,000}{1\,500\,000} \times \frac{4}{5} \times 300\,000 = 120\,000$

Vastaus:

Laskelmasta ilmenee, että yritykselle myönnetyn lainan yhteenlaskettu tukielementti on 120 000 euroa. Yrityksen yhteenlaskettu de minimis -kiintiö on 240 000 euroa (uusi 120 000 euron tuki yhteenlaskettuna olemassa olevaan 120 000 euron tukeen). Näin ollen viranomaisen voi myöntää yritykselle lainaa kyseisillä ehdoilla, sillä 300 000 euron tukikatto ei ylitä.

4.2.2 Takauksina myönnetyn de minimis -tuen määrän laskenta

Julkisen viranomaisen antama takaus liittyy tavallisesti lainajärjestelyyn, jossa edunsaajana on lainanottaja, jonka riskiä takaus pienentää. Käytännössä julkisen sektorin antaman lainatakauksen myötä lainanottaja saa lainalleen markkinahintaa alhaisemman koron tai mahdollisuuden antaa vähemmän vakuuksia. Takauksina myönnetyn de minimis -tuen tuki-määrän laskemiseksi on olemassa kolme vaihtoehtoista tapaa, jotka esitellään seuraavassa lähemmin. Kaikkien laskutapojen hyödyntämisen edellytyksenä on, ettei laina saa olla täysin riskitön myöskään luotonantajalle – julkisen sektorin takaus saa kattaa enintään 80 % lainan kokonaismäärästä.²²

²² Ks. lisätietoja komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina, EUVL 20.6.2008 C155. Jos takaus kattaa yli 80 %, tukea ei voida myöntää de minimis -asetuksen mukaisena tukena, vaan se tulee ilmoittaa komissiolle. Käytännössä komissio hyväksyy tätä suuremman takausosuuden vain poikkeuksellisissa, esim. komission SGEI-päätöksen 2012/21/EU mukaisissa tapauksissa.

Vaihtoehto 1:

takausten tukielementin laskeminen komission takausmaksutaulukon avulla (soveltuu pk-yrityksille myönnetyn takauksen tukimäärän laskentaan)

Yksittäiselle pk-yritykselle myönnetyn takauksen tukielementti voidaan laskea helpotetusti komission julkaisemaa takausmaksutaulukkoa hyödyntäen (ks. liite 1). Taulukossa on esitetty yritysten luottoluokitusten mukaisesti pienimmät mahdolliset takausmaksut (ns. safe harbour -maksut), jotka eivät sisällä valtiontukea eli ovat täysin markkinaehtoisia. Luottoluokituksen puuttuessa toimintaansa aloittaviin yrityksiin sovelletaan vähintään 3,8 % vuosimaksua.²³ Taulukon lukuja voidaankin käyttää viitearvoina takauksen tukielementtiä laskettaessa, kun takausmaksu on esitettyjä lukuja pienempi ja siten sisältää valtiontukea. Tuen määrä lasketaan tällöin taulukossa esitetyn maksun ja yritykseltä perittävän maksun erotuksena. Jos takaus kestää yli vuoden, vuosittaiset erotukset diskontataan takauksen myöntämishetken arvoonsa.

Vaihtoehto 2:

takausten tukielementin laskeminen korkoerotuksena (soveltuu pk- ja suuryrityksille myönnetyn takauksen tukimäärän laskentaan)

Yksittäisen takauksen osalta tuen määrä voidaan laskea myös takauksen markkinahinnan ja siitä tosiasiallisesti maksetun hinnan erotuksena. Jos vastaavaa takausta ei ole markkinoilta saatavissa, tukiosuus voidaan laskea samojen periaatteiden mukaan kuin edellä käydyn esimerkin lainan tukilaskelmassa. Tässä tapauksessa julkisen tuen osuus muodostuu siitä korkoedusta, jonka lainanottaja on saanut takauksen avulla (vähennettynä mahdollisilla takausmaksuilla).

Jos markkinakorkoa ei voida arvioida, tukielementin laskennassa voidaan edelleen hyödyntää komission verkkosivuillaan julkaisemaa viitekorkoa, johon on lisätty taulukossa 1 esitetty riskilisiä yrityksen luottokelpoisuuden mukaan. Yli vuoden mittaisten takausten tukielementti saadaan laskemalla yhteen vuotuisten tukimäärien nykyarvo koko laina-ajalta.

Vaihtoehto 3:

takausten tukielementin laskeminen takauksen enimmäiskeston ja -lainamäärän avulla (soveltuu pk- ja suuryrityksille myönnetyn takauksen tukielementin laskentaan)

Kuten lainojen kohdalla (ks. edellä luku 4.2.1), takausten tukimäärä voidaan määrittää yksinkertaistetusti ilman nykyarvolaskelmaa takauksen kohteena olevan lainamäärän ja takauksen keston perusteella. Tuen määrän katsotaan olevan de minimis -tuen enimmäismäärä 300 000 euroa, jos takauksen kesto on viisi vuotta ja taattu määrä 2 250 000 euroa. Vastaavasti tuen määrän katsotaan olevan 300 000 euroa, jos takauksen kesto on 10 vuotta ja taattu määrä 1 125 000 euroa.

Jos takauksen taattu määrä on näitä summia pienempi tai jos takaus myönnetään alle viideksi tai kymmeneksi vuodeksi, tuen määrä voidaan laskea suhteellisenä osuutena de minimis -tuen 300 000 euron enimmäismäärästä.

²³ Ks. komission takaustiedonannon osio 3.3: tämä maksu ei kuitenkaan voi olla pienempi kuin maksu, jota sovellettaisiin ko. yrityksen emoyhtiöön.

Esimerkki 8:

Tukiviranomainen suunnittelee tammikuussa 2024 takaavansa toimintansa aloittavan pienyrityksen investointilainan, jonka suuruus on 1 000 000 euroa. Takausmaksu on 0,8 % ja takaus kattaa 80 % lainamäärästä. Laina-aika on 5 vuotta.

Miten takaukseen sisältyvä tukimäärä lasketaan?

- 1) Jos kyse on yksittäisestä tuesta pienyritykselle, takauksen tukielementti lasketaan komission takausmaksutaulukkoa (liite 1) hyödyntäen seuraavasti:
- Selvitä takauksen viitemaksu: komission määrittämä markkinaehtoinen takausmaksu vastaperustetulle yritykselle on 3,8 %, joten yrityksen alemman takausmaksun muodossa saama etu on 3,0 % vuodessa.
 - Laske tukielementti: diskontataan näin saatu vuosittainen etu takausmaksussa tuen myöntämishetken mukaiseen arvoon hyödyntäen diskonttokorkona komission tammikuussa 2024 olevaa viitekorkoa 4,11 %, johon on lisätty 100 peruspisteen eli 1 % marginaali (4,11 % + 1 % = 5, 11 %):

Takauksen tukielementti on näin ollen 64 218,22 euroa.

Vuosi	Tukielementin laskenta	Tukielementti yhteensä / euroa
1. Vuosi	$(0,8 * 1\,000\,000 * 0,03) / 1,0511$	22 833,22 €
2. Vuosi	$(0,8 * 800\,000 * 0,03) / 1,0511^2$	17 378,53 €
3. Vuosi	$(0,8 * 600\,000 * 0,03) / 1,0511^3$	12 400,25 €
4. Vuosi	$(0,8 * 400\,000 * 0,03) / 1,0511^4$	7 864,93 €
5. Vuosi	$(0,8 * 200\,000 * 0,03) / 1,0511^5$	3 741,29 €
Tuki yhteensä		64 218,22 €

- 2) Vaihtoehtoisesti pk- ja suuryrityksille myönnettyjen takausten tukielementti voidaan laskea yksinkertaistetulla laskentamenetelmällä ilman nykyarvolaskelmaa takauksen kohteena olevan lainamäärän ja takauksen keston perusteella. Edellytyksenä on, että takaus kattaa enintään 80 % lainasta ja taattu määrä on enintään 2 250 000 euroa ja takauksen kesto viisi vuotta tai taattu määrä on enintään 1 125 000 euroa ja takauksen kesto kymmenen vuotta. Takauksen bruttoavustusekvivalentti lasketaan vastaavanlaisena suhteellisenä osuutena 300 000 euron enimmäismäärästä seuraavalla kaavalla:

$$\frac{\text{Lainan määrä}}{2\,250\,000} \times \frac{\text{Laina-aika}}{5} \times 300\,000$$

➔ $\frac{800\,000}{2\,250\,000} \times \frac{5}{5} \times 300\,000 = 106\,666,67$

Takauksen tukielementti on näin ollen 106 666,67 euroa.

4.2.3 Pääomapanoksina ja riskirahoituksena myönnetyn de minimis -tuen laskenta

Pääomapanokset, riskipääomasijoitukset ja oman pääoman luonteinen riskirahoitus lasketaan kokonaisuudessaan de minimis -tueksi, sillä niihin sisältyvää tukielementtiä ei ole mahdollista laskea etukäteen samalla tavoin kuin edellä lainojen ja takausten kohdalla tekemättä riskinarviointia. Jos viranomainen kohdistaa yritykseen esimerkiksi 300 000 euron suuruisen pääomasijoituksen, katsotaan koko 300 000 euron pääomasijoitus de minimis -tueksi.

4.2.4 Tuen määrän laskenta eräissä erityistilanteissa

De minimis -tuen kasautumista tarkasteltaessa yleislähtökohta on, että tuen määrä lasketaan kolmen vuoden jaksolla lopullisen tuensaajan tasolla. Tuen enimmäismäärän seuraamista voivat tuen myöntävän viranomaisen näkökulmasta hankaloittaa normaaliin markkinatoimintaan kuuluvat yritysjärjestelyt, kuten fuusiot, yrityskaupat, yritysten toiminnan alasajot tai pilkkomiset. Näissä tilanteissa noudatetaan seuraavia lähtökohtia.

Yrityskauppa- ja fuusiotilanteessa perussääntö on, että yritysjärjestelyn kohteena olevien yritysten de minimis -kiintiö ei ”nollaudu”, vaan kyseisten yritysten ennen sulautumaa tai yrityskauppaa saamat de minimis -tuet otetaan huomioon uutta de minimis -tukea myönnettäessä. Jos yritysjärjestelyn kohteena olevien yritysten yhteenlasketut tuet ylittävät 300 000 euroa, uutta tukea ei voida myöntää de minimis -asetuksen mukaisesti.

Vastaavasti jos yritys jaetaan kahdeksi tai useammaksi yritykseksi, ennen jakoa myönnetty de minimis -tuki kohdennetaan tuesta hyötynneelle yritykselle. Tuesta hyötynneellä yrityksellä tarkoitetaan sitä tahoa, joka yrityksen jakautumisen jälkeen vastaa siitä toiminnasta, johon de minimis -tuki käytettiin. Jos tuen kohdentaminen ei ole mahdollista (esimerkiksi jos de minimis -tuki on myönnetty käyttöpääomatarpeisiin), tuen määrä on jyvitetävä jakautumisen seurauksena syntyville uusille yrityksille suhteessa yritysten pääoman kirjanpitoarvoon.

4.2.5 Rahoituksen välittäjät

Jos vähämerkityksinen tuki kanavoidaan rahoituksen välittäjien, kuten pankkien, kautta, tuenmyöntäjän tulee varmistaa, että kyseiset välittäjät eivät saa valtiontukea. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi siten, että i) valtion takauksista hyötyviä rahoituksen välittäjiä vaaditaan maksamaan markkinaehtoinen takausmaksu tai ii) mahdollinen etu siirretään täysimääräisesti lopullisille edunsaajille taikka iii) noudatetaan vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää ja muita de minimis -asetuksen edellytyksiä myös välittäjien tasolla.

De minimis -asetuksessa on säädetty rahoituksenvälittäjien osalta yksinkertaistetuista kriteereistä, joita noudattamalla varmistetaan että asetuksen edellytykset täyttyvät. Rahoituksen välittäjän, joka panee täytäntöön yhtä tai useampaa vähämerkityksisen tuen ohjelmaa, joiden

on oltava Suomessa toimivien rahoituksen välittäjien saatavilla yhtäläisin ehdoin, saamaa tukea pidetään läpinäkyvänä vähämerkityksisenä tukena, jos

- a) rahoituksen välittäjä siirtää valtiontakausten kautta saadun edun edunsaajille tarjoamalla niille uusia etuoikeutettuja lainoja, joiden korko on alhaisempi tai joiden vakuusvaatimukset ovat pienemmät, eikä mikään takauksista ylitä 80:tä prosenttia kohteena olevasta lainasta; ja
- b) takauksella katetut vähämerkityksisen tuen lainat myönnetään edunsaajille, joiden tilanne vastaa vähintään luottoluokitusta B-, ja tällaisten lainojen kokonaismäärä on
 - i) alle 10 miljoonaa euroa; tai
 - ii) alle 40 miljoonaa euroa, jolloin kunkin yksittäisen takauksella katetun vähämerkityksisen tuen lainan määrä on enintään 100 000 euroa.

Jos rahoituksen välittäjän vähämerkityksisen tuen lainojen kokonaismäärä on alle 10 miljoonaa euroa, kuten b alakohdan i) alakohdassa esitetään, tai alle 40 miljoonaa euroa, kuten b alakohdan ii) alakohdassa esitetään, kummankin määrän bruttoavustusekvivalentti lasketaan vastaavana suhteellisenä osuutena tämän asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa vahvistetusta asianomaisesta enimmäismäärästä.

5 Miten de minimis -tukea käytännössä myönnetään?

De minimis -tuen myöntäminen edellyttää tukiviranomaiselta ennen tukipäätöksen tekemistä ja sen jälkeen seuraavien menettelyjen noudattamista:

1. Viranomaisen on ennen tuen myöntämistä selvittävä, onko yritys saanut muuta **de minimis -tukea kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana**.

Selvitys on pyydettävä tuenhakijalta kirjallisessa tai sähköisessä muodossa. Tuen kokonaismäärää tarkasteltaessa huomioidaan kaikki yrityksen eri tukiviranomaisilta saama de minimis -tuki²⁴. Selvityspyyntö tulee laatia siten, että selvityksestä ilmenevät kaikkien tuenhakijan kanssa samaan ”yhden yrityksen” käsitteeseen kuuluvien toimijoiden saamat de minimis -tuet

Uutta de minimis -tukea voidaan myöntää vasta, kun tämä selvitys on tehty. Jos tukiviranomainen selvityksen yhteydessä huomaa, että 300 000 euron enimmäisraja ylittyisi uuden tukipäätöksen myötä, tukea ei voida myöntää de minimis -asetuksen mukaisesti. Yritys voi tuen myöntämiseen saakka esittää korjauksen tukihakemukseen siten, että haettua rahoitusta pienennetään tai jo saaduista tuista luovutaan kokonaan tai osittain, jottei enimmäismäärä ylitä.²⁵ Jos tuen määrää ei voida pienentää jäljellä olevaa de minimis -kiintiötä vastaavaksi, tukiviranomainen voi selvittää, voiko tuen myöntää valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti tai ennakkoilmoitusmenettelyssä (ks. kuvio 1 edellä).

Jos yritys saa samoihin kustannuksiin myös muuta valtiontukea kuin de minimis -tukea, on varmistuttava, ettei de minimis -tuen myöntäminen johda tälle muulle tuelle valtiontuki-säännöissä asetetun enimmäistukitason ylittymiseen.

2. **De minimis -tukea koskeva päätös²⁶ tehdään aina yrityskohtaisesti.**

Tukipäätöksessä tai muussa tukea koskevassa asiakirjassa (esim. vuokrasopimus) yritykselle on ilmoitettava kirjallisesti

- a. että kyse on de minimis -tuesta
- b. myönnettävän tuen määrä bruttoavustusekvivalenttina ilmaistuna (tuen määrä on laskettu edellä esitettyjen laskentaperiaatteiden mukaan)
- c. sekä tehtävä viittaus suoraan de minimis -asetukseen ja mainittava asetuksen nimi ja tiedot missä Euroopan unionin virallisessa lehdessä asetus on julkaistu. Viittaus voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

²⁴ Yleisen de minimis -tuen lisäksi yritys voi mahdollisesti saada maatalouden tai kalatalouden de minimis -tukia sekä SGEI de minimis -tukea.

²⁵ Ks. päätös C-608/19 INAIL.

²⁶ Jos hanke toteutuu suunniteltua pienempänä ja de minimis -tukea maksetaan aiottua vähemmän, tuen myöntävä viranomainen voi tehdä yritykselle de minimis -tukea koskevan muutospäätöksen. Näin yritys tietää myöhemmin kysyttyäessään ilmoittaa tukiviranomaiselle oikein saamansa de minimis -tuen määrän. Ks. päätös C-608/19 INAIL.

”Tuki, joka on määrältään X euroa, myönnetään vähämerkityksisenä eli ns. de minimis -tukea. Tuen myöntämisessä noudatetaan komission asetusta (EU) N:o 2023/2831, annettu 13 päivänä joulukuuta 2023, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen.”

3. Tukipäätöksen jälkeen de minimis -tukea myöntäneen viranomaisen on **koottava yhteen, tallennettava ja säilytettävä kaikki de minimis -asetuksen soveltamista koskevat tiedot ja asiakirjat kymmenen vuoden ajan tuen myöntämispäivästä**. Säilytettävien asiakirjojen tulee sisältää kaikki tiedot sen osoittamiseksi, että de minimis -asetuksen vaatimuksia on noudatettu.

5.1 De minimis -tuen seuranta ja tukea saaneiden yritysten kilpailijoiden oikeusturva

Suomessa ei ole käytössä keskitettyä de minimis -tukien seurantajärjestelmää, vaan tuen saajan vastuulla on kysyttäessä ilmoittaa tukea myöntäville viranomaisille, kuinka paljon aikaisempaa de minimis -tukea sille on myönnetty. De minimis -tukien seuranta muuttuu vuoden 2029 alusta keskusrekisteriin pohjautuvaksi, jolloin tukiviranomaiset voivat seurata suoraan rekisteristä yritysten tukitasoja.²⁷ Jos tukiviranomainen myöntää tukea tietoisesti tai tahattomasti vastoin de minimis -säännön periaatteita (tuen määrää ei ole tarkistettu, tuki ylittää sallitun rajan, tuen saajalle ei ilmoiteta de minimis -tuen määrää jne.), kyseessä on lähtökohtaisesti EU:n valtiontukisääntöjen näkökulmasta laitton tuki. Jos komissio epäilee tämänkaltaista de minimis -tukeen liittyvää väärinkäytöstä, sillä on oikeus saada käytettäväkseen kaikki tukipäätökseen liittyvät asiakirjat kymmenen vuoden säilytysajan puitteissa. Käytännössä komissio ottaa yhteyttä työ- ja elinkeinoministeriöön, joka valtiontukiasioita koordinoivana viranomaisena toimittaa tiedustelun edelleen tuen myöntäneelle viranomaiselle. Kansallisen viranomaisen on unionin tuomioistuimen mukaan perittävä oma-aloitteisesti sääntöjenvastainen tuki myös silloin, kun komissio ei ole tehnyt takaisinperintäpäätöstä.²⁸

Tukea saaneiden yritysten kilpailijoilla on oikeus kannella oletetusta laittomasta tuesta Euroopan komissiolle tai viedä asia kansallisen tuomioistuimen tutkittavaksi. Vaikka kansallisilla tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa arvioida tukien sisämarkkinoille soveltuvuutta, niiden tulee kuitenkin varmistaa tukien ilmoitusmenettelyn oikeellisuus. Jos ilmoitusmenetely on laiminlyöty, komission tai kansallisen tuomioistuimen on pääsääntöisesti määrättävä laitton tuki takaisinperittäväksi korkoineen. Jos komissio jälkikäteen hyväksyy laittomasti myönnetyn tuen, tuen saaja on velvollinen maksamaan korkoa sääntöjenvastaisuuden ajalta. Komission toimivaltuuksiin takaisinperintätapauksissa sovelletaan kymmenen vuoden takaisinperintäaika.

²⁷ Ks. komission asetusta (EU) N:o 2023/2831 6 artikla (seuranta ja raportointi). Myönnettyjä de minimis -tukia koskevat tiedot tulee merkitä 1.1.2026 alkaen EU-tason keskusrekisteriin.

²⁸ Ks. päätös C-349/17 Eesti Pagar. TEM:ssä on vireillä lainsäädäntöhanke, jolla mahdollistetaan kaikille viranomaisille tukien oma-aloitteinen takaisinperintä näissä tilanteissa.

Huolimatta siitä, että tukea myöntävä viranomainen on velvollinen ottamaan huomioon EU:n valtiontukisäännöt, myös tukea saavan yrityksen on syytä varmistaa, että viranomaisten myöntämä tuki on EU:n valtiontukisääntöjen mukaista. Laittomasti myönnetty tuki ei pääsäännön mukaan oikeuta vahingonkorvaukseen, koska yritysten on koosta riippumatta oltava tietoisia valtiontukisääntöjen velvoitteista. Laiton tuki voi myös siirtyä uudelle omistajalle yrityskaupan seurauksena²⁹.

5.2 De minimis -tuen kasautuminen

Yrityskohtainen kasautumissääntö:

Yleisen de minimis -asetuksen perusteella myönnetty tuki on yrityskohtainen, ja se saa kasaantua ns. SGEI de minimis -asetuksen³⁰ mukaisen tuen kanssa. Kalatalouden ja maatalouden de minimis -asetusten (1408/2013 ja 717/2014) mukaisesti myönnettävän vähämerkityksisen tuen kanssa de minimis -tuki saa kasautua 300 000 euron enimmäismäärään asti. Jos yritykselle myönnetyn tuen yhteismäärä ylittää 300 000 euroa, ei tukea voida myöntää de minimis -asetuksen nojalla, edes siltä osin kuin tuki ei ylitä enimmäismäärää.³¹

Hankekohtainen kasautumissääntö:

Komission hyväksymien tukiohjelmien ja ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti myönnettyt tuet eivät vaikuta 300 000 euron de minimis -kiintiöön. Sitä vastoin de minimis -tukea ei voida myöntää samoihin tukikelpoisiin kustannuksiin, jos se johtaa komission tuen hyväksymispäätöksessä tai ryhmäpoikkeusasetuksissa määriteltujen hankekohtaisten enimmäistukitasojen ylittymiseen. Usein yrityksellä on kuitenkin käynnissä useita hankkeita, joten tuki-intensiteetin täytyminen yhden hankkeen osalta ei estä de minimis -tuen myöntämistä jonkin toisen hankkeen kustannuksiin.

Voiko yritykselle myöntää de minimis -tukea (kts. alla oleva hankekaavio), kun yritys ilmoittaa, ettei se ole saanut lainkaan de minimis -tukea kolmen vuoden ajanjaksolla?

Vastaus:

Hanketasolla myönnetty julkinen tuki ei vaikuta de minimis -kiintiöön, eli yritykselle voidaan edelleen myöntää 300 000 euroa de minimis -pohjaista tukea, jos se ei johda hankekohtaisen enimmäisintensiteetin ylittämiseen. Hankkeen 1 osalta tukikiintiö on jo täynnä, eli tähän hankkeeseen de minimis -tukea ei voida enää myöntää. Sitä vastoin de minimis -tukea voidaan myöntää esimerkiksi hankkeeseen 2 tai yrityksen muuhun toimintaan.

²⁹ Tuki peritään takaisin lähtökohtaisesti yritykseltä, joka on tosiasiassa hyötynyt tuesta. Ks. lähemmin komission tiedonanto (2019/C 247/01), kohdat 26–62.

³⁰ Ks. Komission asetus (EU) N:o 2023/2832.

³¹ De minimis -asetuksen 3 artiklan 7 kohdan mukaan, jos tukikynnys ylittyisi uuden vähämerkityksisen tuen myöntämisen seurauksena, kyseisen uuden tuen mihinkään osaan ei saa soveltaa de minimis -asetusta. Näin ollen, mikäli yritys on esimerkiksi saanut kolmen vuoden ajanjaksolla vähämerkityksellistä tukea yhteensä 150 000 euroa ja sille myönnetään uutta tukea 200 000 euroa, kohdistuu takaisinperintävelvollisuus koko 200 000 euron tukeen, ei sallitun enimmäismäärän ylittävään osaan.

Esimerkki 9:

	Hanke 1	Hanke 2
Valtiontukisäännöissä sallittu enimmäistukitaso (tukimäärän osuus hankkeen tukikelpoisista kustannuksista)	30 %	30 %
Hankkeen koko / arvo	1 MEUR	1 MEUR
Julkinen hankerahoitus (ELY-keskus)	0,3 MEUR	0
Hankkeen toteutunut tukitaso	30 %	0

5.3 EU:n rakennerahastovarot ja de minimis -tuki

Jos yritysten toteuttamiin hankkeisiin kanavoidaan EU:n rakennerahastovaroja kansallisen valtiontuen kriteerit täyttävän rahoituksen ohella, tulee myös kokonaisrahoituksen noudattaa EU:n valtiontukisääntöjä. Esimerkiksi de minimis -tukea myönnettäessä huomioidaan kolmen vuoden aikana saatu julkisen tuen osuus ja noudatetaan edellä esiteltyjä de minimis -tukeen liittyviä sääntöjä ja menettelytapoja.

Koska rakennerahastovaroista myönnetään tukea yrityksille usein välittäjäorganisaatioiden välityksellä, tukipäätöksen tekevän viranomaisen vastuulla on selvittää, miten tuki jakautuu välittäjäorganisaation ja tukea saavien muiden yritysten kesken (ks. myös esimerkki 3). Vastaavasti myös tuen seurantavelvoite – tukimäärän ilmoittaminen tuensaajalle ja asiakirjojen tallennusvelvollisuus – on tukea myöntävällä taholla.

Kaikissa tilanteissa rakennerahastoista myönnetty julkinen tuki ei kuitenkaan välttämättä kanavoidu eteenpäin. Tällöin myönnettyä tukea arvioidaan de minimis -näkökulmasta vain välittäjäorganisaation tasolla.

”Tukea saavan yrityksen on syytä varmistaa, että viranomaisten myöntämä tuki on EU:n valtiontukisääntöjen mukaista.

6 Vaihtoehtoiset tavat myöntää valtiontukea: ryhmäpoikkeusasetus ja ennakkomenettely

Jos viranomaisen valmistelemaa tukitoimenpidettä ei voida myöntää de minimis -asetuksen puitteissa (de minimis -tukikiintiö ei riitä, toimenpide ei kuulu asetuksen soveltamisalaan), tuki tulee ilmoittaa komissiolle tai myöntää yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisessa menettelyssä (ks. oppaan alussa oleva kuvio 1).

Ryhmäpoikkeusasetuksen³² perusteella ennakkoilmoitusvelvollisuudesta vapautettuja tukia ovat:

- alueellinen tuki;
- pk-yrityksille myönnettävä investointituki, toimintatuki, tuki pk-yritysten rahoituksen-saantiin
- tuki Euroopan alueelliselle yhteistyölle;
- ympäristönsuojeluun myönnettävä tuki;
- tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävä tuki;
- koulutustuki;
- epäedullisessa asemassa olevien ja alentuneesti työkykyisten työntekijöiden hyväksi myönnettävä tuki;
- tuki tiettyjen luonnonmullistusten aiheuttaman vahingon korvaamiseksi;
- sosiaalinen kuljetustuki syrjäisten seutujen asukkaiden hyväksi;
- tuki laajakaistainfrastruktuureille;
- tuki kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen;
- tuki urheiluinfrastruktuurille ja monikäyttöiselle vapaa-ajan infrastruktuurille;
- tuki paikallisille infrastruktuureille;
- tuki alueellisille lentoasemille;
- tuki satamille; ja
- InvestEU-rahastosta tuettuihin rahoitustuotteisiin liittyvä tuki.

Ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen edellyttää, että tukimuotokohtaisten kriteerien ohella tuki täyttää asetuksen ns. yleiset soveltamisedellytykset (asetuksen artikkelit 1–12). Jos suunniteltu tukitoimenpide täyttää kaikki ryhmäpoikkeusasetuksen kriteerit, tukiviranomaisen on raportoitava komissiolle jälkikäteen (20 työpäivän kuluessa) tuen käyttöönottamisesta. Jälki-ilmoitus tehdään työ- ja elinkeinoministeriön välityksellä.

Jos tuki ei täytä ryhmäpoikkeusasetuksen edellytyksiä, siitä tulee ilmoittaa ennalta komissiolle SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan ja menettelytapoja koskevien tarkempien säännösten mukaisesti. Komissio arvioi ennakkoilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien

³² Ks. komission asetus (EU) N:o 651/2014

tukien hyväksyttävyyden tyypillisesti antamiensa valtiontukisääntöjen (suuntaviivat ja puitteet) nojalla. Mikäli tukitoimenpide ei kuulu komission antamien sääntöjen soveltamisalaan, tuen hyväksyttävyys voidaan arvioida myös suoraan perussopimuksen nojalla. Komissio selvittää ennakoilmoitusprosessissa, että valtiontuella on kannustava vaikutus ja että se kohdistuu EU:n yhteisen edun mukaiseen tavoitteeseen ja markkinapuutteeseen. Lisäksi tuen on oltava oikeasuhtaista, tarkoituksenmukaista eikä se saa vaikuttaa kilpailuun yhteisen edun kannalta ristiriitaisella tavalla. Viranomaisten on myös sitouduttava julkaisemaan tiedot yli 100 000 euron tuista verkkosivustolla.

Ennakoilmoitus ja ryhmäpoikkeusasetuksen mukainen jälkikäteinen ilmoitus toimitetaan komissiolle valtiontukien ilmoitusjärjestelmässä (ns. SANI2-järjestelmässä) sähköisellä vakimuotoisella lomakkeella. Suomessa ilmoitusprosessin ohjeistuksesta ja koordinoinnista vastaa pääsääntöisesti työ- ja elinkeinoministeriön kilpailutiimi, johon tukitoimenpidettä suunnittelevan viranomaisen on syytä olla yhteydessä hyvissä ajoin ennen tuen myöntämistä. Lisäksi viranomaisen tulee varautua siihen, että ennakoilmoitettujen tukitoimenpiteiden käsittely kestää komissiossa tavallisesti vähintään kuusi kuukautta, joskin tietyissä tapauksissa – esimerkiksi voimassaolevaan tukeen tehtävä muutos, komission suuntaviivoihin tai vakiintuneeseen ratkaisukäytäntöön perustuvat toimenpiteet – hyväksyntä voidaan saada myös nopeammin.

” Valtiontuki-ilmoitus toimitetaan komissiolle työ- ja elinkeinoministeriön hallinnoiman sähköisen ilmoitusjärjestelmän välityksellä vakimuotoisella lomakkeella.

Lisätietoja osoitteessa
www.tem.fi/eu-n-valtiontukisaantely

Liite 1

Markkinaehtoiset takausmaksut³³ (safe harbour -maksut) pk-yritysten takausten tukielementin laskentaan

Luottoluokitus 1	Standard Poor s	Fitch	Moody s	Vuosittainen safe harbour -maksu
Korkein taso	AAA	AAA	AAA	0,4 %
Erittäin vahva maksukyky	AA + AA AA-	AA + AA AA-	Aa 1 Aa 2 Aa 3	0,4 %
Vahva maksukyky	AA + AA AA-	AA + AA AA-	A 1 A 2 A 3	0,55 %
Riittävä maksukyky	BBB+ BBB BBB	BBB + BBB- BBB	Baa1 Baa 2 Baa 3	0,8 %
Maksukyky on altis epäsuotuisille olosuhteille	BB+ BB	BB + B +	Ba 1 Ba 2	2,0 %
	BB - B	BB - B +	Ba 3 B 1	3,8 %
Maksukyky todennäköisesti heikkenee epäsuotuisista olosuhteista	B B -	B B -	B 2 B 3	6,3 %
	B B -	B B -	B 2 B 3	6,3 %
Maksukyky riippuu jatkuvista suotuisista olosuhteista	CCC + CCC CCC - CC	CCC + CCC CCC - CC C	Caa 1 Caa 2 Caa 3	Safe-harbour -vuosimaksua ei voida myöntää
Maksukyvytön tai lähes maksukyvytön	SD D	DDD DD D	Ca C	Safe-harbour -vuosimaksua ei voida myöntää

³³ Ks. taulukko Euroopan unionin virallisessa lehdessä C244, 25.9.2008.

Liite 2

Oppaassa käytettyjä käsitteitä

Bruttoavustusekvivalentti (BAE)

Jos de minimis -tuki maksetaan useassa erässä tai myönnetään muussa muodossa kuin avustuksena, tuen määrä (arvo) ilmaistaan ns. bruttoavustusekvivalenttina. Tällä tarkoitetaan tukimäärää, joka lasketaan diskonttaamalla tukierät myöntämishetken arvoon.

De minimis -tuki (eli ns. vähämerkityksinen tuki)

Tuki, jonka kokonaismäärä ei ylitä 300 000 euroa kolmen vuoden aikana. Komissio on määritellyt, että näin pienet tuet eivät vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eivätkä vääristä tai uhkaa vääristää kilpailua. Tämän takia de minimis -tuista ei tarvitse ilmoittaa ennakoon komissiolle (ks. ilmoitusmenettely). Kaikki julkisen sektorin myöntämät tuet huomioidaan tuen kokonaismäärää tarkasteltaessa.

Ilmoitusmenettely

Komission suorittama valtiontukien valvonta perustuu ns. ilmoitusmenettelyyn, jonka mukaisesti jäsenvaltioiden on pääsääntöisesti ilmoitettava komissiolle tukisuunnitelmistaan ennen tuen myöntämistä (SEUT 108 artikla 3 kohta). Tukea ei saa panna täytäntöön ennen kuin komissio on sen hyväksynyt. Tukien ilmoittaminen tapahtuu sähköisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnoiman ilmoitusjärjestelmän välityksellä. Vähämerkityksinen de minimis -tuki on yksi poikkeus komissiolle tehtävästä ilmoitusvelvollisuudesta.

Julkiset (valtion) varat

Täyttääkseen EU-oikeuden valtiontuen yhden kriteerin (SEUT 107 artiklan 1 kohdan) tuen tulee olla peräisin ”valtion varoista.” Valtion varoiksi katsotaan lähtökohtaisesti julkisen sektorin eli valtion, kunnan, kuntayhtymän tai minkä tahansa muun julkisen tahon yritykselle myöntämä tai julkisesta tahosta johtuva tuki (esimerkiksi jos tuki myönnetään julkisen yrityksen kautta).

Läpinäkyvä tuki

De minimis -sääntö soveltuu ainoastaan läpinäkyvään tukeen. Tämä tarkoittaa, että tuen määrä tulee olla etukäteen laskettavissa siten, ettei riskinarviota tarvitse tehdä. Esimerkiksi lainoina myönnettävää tukea pidetään läpinäkyvänä, kun tuen määrä on laskettu tuen myöntämishetkellä voimassaolevan markkinakoron perusteella. Sitä vastoin pääomapanoksina tai riskipääomasijoituksina myönnetty tuki katsotaan läpinäkyväksi ainoastaan, jos sijoituksena/panoksena myönnetyn tuen kokonaismäärä on enintään 300 000 euroa per yritys.

Pk-yritys

Yritys, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa. Yritystä, jonka pääomasta tai äänimäärästä vähintään 25 % on yhden tai useamman yksin tai yhdessä toimivan julkisyhteisön tai -laitoksen hallinnassa ei pidetä pk-yrityksenä. Pk-yrityksen määritelmästä tarkemmin on yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (651/2014) liitteessä I.

Referenssikorko

Komission määrittämä pohjakorko, jota käytetään tuen määrän laskennassa (lainat ja takaukset) sekä markkinaehtoisuuden määrittämisessä. Referenssikorko perustuu pankkien väliseen 12 kuukauden antolainauskorkoon, johon lisätään 60–1 000 peruspisteen marginaali lainanottajan luottokelpoisuuden ja vakuuksien mukaan. Tuen määrää laskettaessa diskonttokorkona käytetään referenssikorkoa, johon on lisätty 100 peruspistettä. Komissio julkaisee Suomea koskevan pohjakoron verkkosivullaan. Referenssikorkoa ei ole pakko hyödyntää lainan markkinaehtoisuuden referenssinä, jos markkinaehtoisuus voidaan osoittaa muuten.

Ryhmäpoikkeusmenettely

Ns. yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa (651/2014) on vahvistettu edellytykset, joiden nojalla tietyt tukimuodot on vapautettu komissiolle tehtävästä ennakoilmoitusvelvollisuudesta. Ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisista tuista tulee tehdä jälkikäteisilmoitus komissiolle 20 työpäivän kuluessa tuen myöntämisestä. Ilmoitus tehdään työ- ja elinkeinoministeriön välityksellä.

Safe harbour -maksu

Pk-yrityksille myönnettävien takausten markkinaehtoisuutta kuvaava viitemaksu. Jos takauksen myöntäjä perii takauksesta vähintään komission määrittämän safe harbour -taulukon (ks. oppaan liite 1) mukaisen takausmaksun, kyse ei ole lainkaan valtion tuesta. Taulukon mukaisia maksuja voidaan myös hyödyntää viitearvoina tuen määrää laskettaessa (diskonttaamalla markkinahinnan ja perityn erotukset nykyhetkeen). Safe harbour -maksuja ei ole pakko hyödyntää, jos takauksen markkinaehtoisuus voidaan muuten osoittaa.

Selektiivisyys

Tukitoimenpide on valikoiva eli selektiivinen, jos se koskee tiettyä yritystä, tuotannonalaa tai aluetta. Tukea pidetään valikoivana, jos viranomaisella on tuen myöntämistä koskevaa harkintavaltaa. Tuen valikoivuus on yksi valtiontuen (SEUT 107 artikla 1 kohta) kriteeri.

Suuryritys

Yritys, jonka palveluksessa on yli 250 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto on vähintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma vähintään 43 miljoonaa euroa.

Taloudellinen toiminta

Toimintaa, jossa on kyse tavaroiden tai palveluiden tarjoamisesta tietyillä markkinoilla. Kaikki taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen kuuluu EU:n valtiontukisääntöjen (SEUT 107 artiklan 1 kohdan) ja yleisen de minimis -asetuksen soveltamisalaan, jos kaikkimuut valtion-tuen tunnusmerkit täyttyvät (tuki on selektiivinen, peräisin julkisista varoista ja vääristää tai uhkaa vääristää EU:n jäsenvaltioiden välistä kauppaa ja kilpailua).

Tukielementti

Tuen määrä, joka ilmaistaan ennen veroja tai muita maksuja. Jos tuki myönnetään lainoina, tukielementti lasketaan markkinahintaisen lainan ja tuetun lainan korkoerotuksena (diskonttaamalla vuosittainen korkoerotus nykyhetkeen). Vastaavasti takauksen kohdalla tuen määrä määritetään puolestaan lähtökohtaisesti markkinahintaisen takausmaksun ja perityn takausmaksun erotuksena.

Tuki-intensiteetti

Tukitaso eli tuen määrä suhteutettuna hankkeen tukikelpoiisiin kustannuksiin. Komissio on laatinut sallituista tukitoimenpiteistä monipuolisen säännöstön (suuntaviivat, tiedonannot, asetukset, komission päätökset), joissa on määritetty suurimmat sallitut hankekohtaiset enimmäistukitasot tietyllä toimialalla/alueella. Jos de minimis -tukea myönnetään hankkeeseen, johon myönnetään tukea myös komission suuntaviivojen tai päätöksen nojalla, tuen määrä ei saa ylittää komission suuntaviivoissa/päätöksessä määrittämää tukitasoa.

Vaikeuksissa oleva yritys

De minimis -asetuksen määritelmä vaikeuksissa olevasta yrityksestä poikkeaa EU:n valtiontukisääntöjen mukaisesta yleisestä määritelmästä. Toisin kuin muissa valtiontukisäännöissä, de minimis -asetuksen puitteissa tukea voidaan lähtökohtaisesti myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle (pl. lainat ja takaukset). Jos de minimis -tukea myönnetään lainoina ja takauksina, tulee tukea myönnettäessä arvioida seuraavia tunnusmerkkejä:

- 1) **kaikkien yritysten osalta:** onko tuensaaja asetettu konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyyn tai täyttääkö se Suomen lainsäädännössä vahvistetut edellytykset menettelyyn asettamiselle?

➡ Jos kriteeri täyttyy, ei yritykselle voida myöntää de minimis -tukea lainoina tai takauksina. Koska yrityssaneerausmenettely päättyy Suomessa saneerausohjelman vahvistamiseen, lähtökohtana voidaan pitää, että saneerausohjelmassa oleva yritys ei ole vaikeuksissa oleva yritys, ellei se täytä muita de minimis -asetuksen vaikeuksissa olon indikaattoreita.

2) **suuryritysten osalta:** vastaako tuensaajan taloudellinen tilanne vähintään luottoluokitusta B-?

- ➔ jos luottoluokitus on huonompi, yritys katsotaan vaikeuksissa olevaksi (myös vaikka ensimmäinen kriteeri ei täyttyisi), eikä sille voida myöntää tukea lainoina eikä takauksina de minimis -asetuksen puitteissa.

Yritys

EU-oikeuden vakiintuneen käytännön mukaisesti yrityksiksi katsotaan kaikki toimijat, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Yritys voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Taloudellisella toiminnalla tarkoitetaan puolestaan tavaroiden tai palveluiden myymistä tietyillä markkinoilla. Merkitystä ei siten ole organisaation oikeudellisella asemalla (yksityis- vai julkisoikeudellinen) tai sillä tavoitteleeko organisaatio voittoa vai ei. Esimerkiksi kolmannen sektorin järjestöjen, tutkimusorganisaatioiden tai voittoa tavoittelemattomien innovaatioiden välittäjien (esim. teknologiakeskukset, yrityshautomot, kauppakamarit) toiminta voi kuulua näin ollen EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisalaan.

Opas de minimis -tuista

Tämä esite antaa viranomaisille ja päätöksentekijöille yleiskuvan EU:n valtioneuvoston päätösten ja erityisesti de minimis -asetuksen huomioimisesta yritystulot myönnettäessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet